

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΕΙΔΩΝ

Συγγραφική ομάδα

ΧΑΡΟΛΑΝΤ ΠΑΣΣΑΜ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), υπεύθυνος προγράμματος
ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΟΥ (Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος ΕΠΕ)
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ - ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗΣ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΤΣΙΚΑΣ (Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος ΕΠΕ)
ΜΩΨΗΣ ΚΟΥΡΟΥΖΙΔΗΣ (Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη)
ΦΩΤΕΙΝΗ ΦΛΟΥΡΗ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	5
A. ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ	5
Συλλογή ανθέων	6
Μέθοδοι αποξήρανσης	6
1. Αποξήρανση στον αέρα με ανάρτηση	6
2. Αποξήρανση με πίεση	8
3. Αποξήρανση με υγροσκοπικές ουσίες	9
3.1. Αποξήρανση με βόρακα	10
3.2. Αποξήρανση με silica gel	11
4. Αποξήρανση σε φούρνο μικροκυμάτων	12
5. Διατήρηση με γλυκερίνη	13
B. ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΚΑΡΠΩΝ	14
Βασικές αρχές αποξήρανσης	14
Αποξήρανση φρούτων	15
Αποξήρανση λαχανικών	15
Διατήρηση ξηρής τροφής	16
Χρήσεις αποξηραμένων καρπών	16

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αποξήρανση είναι μια τεχνική, η οποία εφαρμόζεται σε διάφορα φυτικά υλικά π.χ. άνθη, φύλλα, σπόρους, καρπούς, και κατά την οποία επιτυγχάνεται σταδιακή απομάκρυνση της υγρασίας που περιέχεται στους ιστούς μέχρι την τελική αφυδάτωσή τους.

Η τεχνική της αποξήρανσης φυτικών υλικών είναι γνωστή από τα αρχαία χρόνια. Σαν αποτέλεσμα, προκύπτει ένα προϊόν, το οποίο μπορεί να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς αλλοιώσεις.

Οι αποξηραμένοι καρποί (δαμάσκηνα, σταφίδες, σύκα, κ.ά.) αποτελούν μέχρι σήμερα μια εξαιρετική τροφή πλούσια σε βιταμίνες και θρεπτικά στοιχεία.

Οι αρχαίοι Έλληνες, Αιγύπτιοι και Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν μείγματα αποξηραμένων ανθέων και πετάλων για την παρασκευή αρωμάτων. Κατά τη βικτωριανή περίοδο, η συλλογή ανθέων, φύλλων και κλαδιών από τη φύση ήταν μια ευχάριστη απασχόληση των νεαρών κυριών. Μέρος του υλικού που αποξήρηναν, το τοποθετούσαν ανάμεσα σε χαρτί και το πίεζαν με κάποιο βαρύ αντικείμενο. Αυτό το υλικό το χρησιμοποιούσαν στη συνέχεια για τη δημιουργία διάφορων συνδέσεων σε ένα επίπεδο που ως αποτέλεσμα είχε την κατασκευή εντυπωσιακών ανθικών πινάκων που διακοσμούσαν τοίχους. Πολλά είδη τα συνέλεξαν σε ήδη αποξηραμένη μορφή από τη φύση και τα χρησιμοποιούσαν σε διάφορες συνδέσεις για τη διακόσμηση εσωτερικών χώρων. Το ενδιαφέρον για τη χρήση αποξηραμένων συνεχίστηκε και έτσι εμφανίστηκαν πλούσιες ογκώδεις συνδέσεις, με σκούρα χρώματα και άτονη εμφάνιση, φαινόμενο που οφειλόταν στην έλλειψη ειδικών τεχνικών αποξήρανσης. Η έλλειψη τεχνητού φωτισμού δεν τόνιζε τις λεπτομέρειες, ενώ η σκόνη και η κάπνα από το τζάκι (πηγή θέρμανσης της εποχής εκείνης), έδιναν άτονη και ταλαιπωρημένη εικόνα στην εμφάνισή τους. Έτσι, το ενδιαφέρον σταδιακά στράφηκε στα νωπά άνθη που είχαν εντονότερα χρώματα και ζωνρή εμφάνιση.

Σήμερα, ωστόσο, το ενδιαφέρον για τα αποξηραμένα άνθη έχει και πάλι αυξηθεί. Αυτό, κυρίως, οφείλεται στη βελτίωση των τεχνικών αποξήρανσης.

Α. ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΦΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ

Η αποξήρανση τόσο στο παρελθόν, αλλά και σήμερα πολύ περισσότερο, χρησιμοποιείται για να αφυδατωθεί φυτικό υλικό, κυρίως άνθη και φυλλώματα τα οποία διακοσμούν εσωτερικούς χώρους.

Το αποξηραμένο υλικό, σε σχέση με το νωπό, παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Με τον τρόπο αυτό, γίνεται ταυτόχρονα και οικονομικότερο.

Είναι γνωστό ότι τα νωπά άνθη, κάποιες περιόδους κατά τη διάρκεια του χρόνου, είναι ιδιαίτερα ακριβά. Πολύ υλικό μπορείτε να το συλλέξετε μόνοι σας από τη φύση σε ήδη αποξηραμένη μορφή ή να το αποξηράνετε, μέσα από μία ευχάριστη δημιουργική απασχόληση. Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι που ακολουθούνται για την αποξήρανση και διατήρηση ανθέων και φυλλωμάτων. Τα

διάφορα είδη φυτών δεν αντιδρούν το ίδιο σε όλες τις μεθόδους. Καλό είναι να τις δοκιμάσετε όλες διαφορετικά, επιλέξτε αυτή που ταιριάζει περισσότερο στα μέσα που έχετε στη διάθεσή σας.

Συλλογή ανθέων

Κατά τη συλλογή ανθέων για αποξήρανση πρέπει να γνωρίζουμε μερικά πράγματα προκειμένου να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα.

Άνη κατάλληλα για αποξήρανση είναι εκείνα που βρίσκονται στο κατάλληλο στάδιο ωρίμανσης. Αυτό είναι διαφορετικό στα διάφορα είδη. Γενικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι άνθη που αρχίζουν να ανοίγουν τα πέταλά τους είναι τα καταλληλότερα και έχουν πολύ καλή συμπεριφορά κατά την αποξήρανση· ενώ, αντίθετα, άνθη ώριμα, πολύ ανοιχτά είναι ακατάλληλα γιατί μετά την αποξήρανση χάνουν τελείως τα πέταλά τους.

Τα άνθη που πρόκειται να αποξηρανθούν δεν πρέπει να είναι υγρά. Αν συλλέγονται άνθη από τη φύση, πρέπει να αποφεύγεται η συλλογή τους μετά τη βροχή, το πότισμα ή όταν υπάρχει συννεφιά και υγρασία στην ατμόσφαιρα. Κατάλληλος χρόνος συλλογής του φυτικού υλικού είναι τις μεσημεριανές ώρες μετά την πρωινή δροσιά και πριν πέσει ο ήλιος το απόγευμα.

Φυτικό υλικό μπορεί να συλλέγει κανείς όλες τις εποχές του χρόνου. Τις περισσότερες φορές συλλέγεται πολύ περισσότερο από αυτό που είναι απαραίτητο, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιείται και να καταστρέφεται. Είναι σημαντικό, για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά ταυτόχρονα και για οικονομία χώρου αποθήκευσης, να επιλέγεται και να συγκεντρώνεται κάθε φορά μόνο το κατάλληλο είδος και η απαραίτητη ποσότητα υλικού που θα χρησιμοποιηθεί.

Μέθοδοι αποξήρανσης

Για την αποξήρανση φυτικού υλικού (άνθη, φύλλα) μπορούν να εφαρμοστούν διάφορες μέθοδοι. Τα είδη δεν αντιδρούν το ίδιο σε κάθε μέθοδο. Η επιλογή της κατάλληλης κάθε φορά μεθόδου εξαρτάται από το είδος του υλικού και από τον επιδιωκόμενο σκοπό.

1. Αποξήρανση στον αέρα με ανάρτηση

Είναι η πιο απλή και διαδεδομένη μέθοδος, κατάλληλη για παραγωγή μεγάλης ποσότητας αποξηραμένου υλικού. Για την εφαρμογή της μεθόδου χρησιμοποιούνται χώροι με ξηρή ατμόσφαιρα και καλή κυκλοφορία του αέρα.

Το φυτικό υλικό συγκεντρώνεται σε ματσάκια και κρεμιέται ανάποδα από διάφορα σημεία του χώρου. Γάντζοι που τοποθετούνται στην οροφή ή σύρματα που διατρέχουν το χώρο σε κάποια απόσταση από την οροφή, αποτελούν καλή λύση για την ανάρτηση πολλών μάτσων. Ακόμη μια κατασκευή, όπως αυτή που εικονίζεται στο σχ.1α, αποτελεί μια πολύ καλή λύση, καθώς επίσης και κοινές κρεμάστρες οι οποίες κρέμονται από την οροφή (σχ. 1β).

Μεγάλα άνθη, όπως ορτανσία ή παιώνια, που αποξηραίνονται με τον τρόπο αυτό, πρέπει να κρεμιούνται μεμονωμένα και όχι σε μάτσα, προκειμένου να επιτευχθεί ικανοποιητικό αποτέλεσμα σε σύντομο χρόνο.